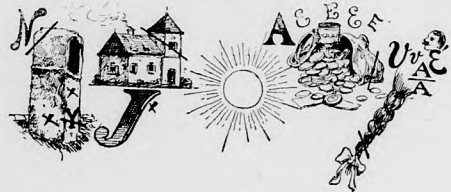

Kocka-rejtvény.

A	A	A	A	Francia regényíró.
O	O	O	J	Folyadék.
J	L	L	L	Hangszer.
N	T	T	Z	Kapuzhoz hasonló.

Képrejtvény:

Megfejtési határidő 1904 szeptember 25.

23. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése
Kocka-rejtvény:

t	e	e	e
e	v	e	t
v	e	s	e
e	t	e	l

Számítási kérdés: Az első megtölti 2 óra alatt, a második 3 óra alatt, a harmadik 6 óra alatt, mind a három eső együtt megtölti 1 óra alatt. — **Földrajzi kérdés:** Nagaszaki, 55,000 lakos. — **Képrejtvény:** Falusi ipar.

Helyesen fejtették meg: Labancz Ernő, Kende Dani, Kempfner Gyula, Julius Lipót, ifj. Botka Béla, Czékus László, Popovics Béla, Vértesy Ferenc, Böhm Emil, Buding Gyula, Steiner János, Milutinovits Corinna, Kürti Pál, Kovács Lajos, Eisler Dezső, Subert Béla, Kirner Vilmos, Strasser Henrik, Holbesz Aladár, Braun József, Binder Elemér, Wolf Ernő, Rácz Sándor, Rosenzweig Henrik, Somlyó József, Petrásék Károly, Steiner Kálmán, Rákosi Aladár, Spitz Gábor, Rebensaft Lajos, Zaorál Gusztáv, Majtán Károly, Reisz Gyula, Schwarz József, Thier Győző, Szabó Gyula, Licht Zoltán, Ungár Sándor, Imreh Béla, Szemző István, Nord Frigyes.

A kitzított könyvjutalmat (Macé János: Egy falat kenyér története) Binder Elemér kassai előfizetőnk nyerte meg.

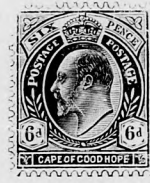
SZERKESZTŐI TELEFON.

H. A. (Kispest). Rejtvényed nem közölhető. — **V. K.** (Lugos). Felsőbányán és Selmecbányán állami, Nagyágón és Dobsinán pedig magán-bányásziskola van, amelynek az a célja, hogy ügyes és megbízható bányafőfelügyelőket, altszektet és mestereket képezzen. A bányásziskolák tanfolyama három évig tart. A tanítás természetesen gyakorlati irányú. Az előkészítő osztályba olyan ifjút vesznek föl, aki tizenhét éves, ép, erős, munkabíró, a középiskola két, vagy az elemi iskola hat osztályát elvégezte, legalább két évig dolgozott már valamely bányatelepen s e két év kétharmadrészét bányamunkával, egyharmadrészét pedig irodai munkával töltötte. A bányász-iskolát két év alatt végezhetik azok, akik a középiskola négy osztályát elvégezték s valamely bányatelepen legalább egy évig dolgoztak; sok esetben el is engedik a gyakorlati működés bizonyítását. A bányász-iskolában a tanításért nem fizetnek. A tehetséges és

szorgalmas tanulók a kormánytól kétszáznegyven korona ösztöndíjat és tanításra való eszközöket is kapnak. A főlvetélt az előjáró bányahivatal útján a selmecbányai vagy nagybányai bányaaigazgatóságokhoz kell folyamodni. A bányász-iskola végzett növendékei bányafőfelügyelők, bányafelügyelők, számtisztek, mázsatisztek és irodatisztek lehetnek 800—1000 korona fizetéssel és megfelelő lakáspénzzel és pótlékkal. — **J. L.** (Pancsova). Önre is rákerül a sor. Csak türelem. — **N. F.** (Budapest). Az az üzenet önnek szült; az iskola címe: Teréz-körút 2. — **K. P.** (Abony). Aki az ipariskolába akar járni, annak bizonyítványt kell arról hozni, hogy két hónapon át valamely lakatos-műhelyben gyakorolta mesterségét. — **N. Gy.** (Petrozsény). 1. Jövő számhoz tartalomjegyzékét is csatolunk. 2. Bekötési tábla ára 1 kor. 60 fillér.

10596

Bámulatos olesó!

150 valódi tengeren túli ritka levélbéllyeg, rendkívül sokféle és nagyon szép példányok (európai egy sincsen köztük!) csak 1 kor. + 10 fillér portó.

SZÉKI JENŐ

Budapest, V., Nádor-utca 55. III. 13.

A középiskolák I. osztályába járó tanulóknak

kötelező- és házi olvasmányul

a miniszteri tanterv a következőket írja elő:

- Béla király névtelen jegyzőjének könyve a magyarok tetteiről. Szabó K., Mika S. 30 fill.
A bécsi képes krónika. (Szemelvények). Fordította Madzsar J. 30 fill.
Kézai krónikája. Császár M. 30 fill.
Petőfi Sándor. Uti rajzok 30 fill.
Petőfi Sándor. János vitéz és A helység kalapácsa. Bánóczy J. Képekkel 30 fill.
Petőfi Sándor. Táj- és életképek. Vajda Gy. Képekkel 30 fill.
Petőfi Sándor. János vitéz 20 fill.
Arany válogatott kisebb költeményei, iskolai kiadás. Moravcsik G. 60 fill.
Arany. Az első lépés. Jókai ördöge. Iskolai kiadás. Komáromi L. 30 fill.
Arany. Katalin, Keveháza, Szt. László füve. Isk. kiadás. Radnay R. 60 fillér.
Arany János. Szent László füve 40 fill.
Arany. Toldi estéje. Iskolai kiadás. Bánóczy J. E füzet tartalmazza a külön előírt «Szent László»-t is 60 fill.
Jókai Mór. Magyarhon szépségei 80 fill.
— A magyar nemzet története regényes rajzokban. I. kötet 5 kor.
Tompá Mihály népregéi 60 fill.
— Regéi 60 fill.
Gaal M. Hún-magyar mondák 2 kor. 50 fill.
— Magyar királyi mondák 1 kor. 50 fill.
Cox. Görög regék 6 kor.
Niebuhr-Gaal. Görög hősök története kötve 1 kor.

A II. osztályban előírt olvasmányok jegyzékét a jövő számban közöljük.

Kaphatók:

Lampel Róbert könyvkereskedése
(Wodianer F. és fiai) részvénytársaságnál
Budapest, VI. kerület, Andrásy-út 21-ik szám
és minden könyvkereskedésben.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Negyed évre ... 2 kor. 40 fill. Fél évre ... 4 kor. 80 fill. Égész évre ... 9 kor. 60 fill. Megjelenik minden vasárnap.	FELÉLŐS SZERKESZTŐ GAAL MÓZES. Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám. Kéziratokat nem adunk vissza.
--	---	--

UARDÁ.

Történeti regény. Írta Ebers György. Az ifjúság számára átdolgozta Gaal Mózes. 26

XLIV.

Katuti bűnhődése. Pentaur boldogsága.
Katuti nyugtalanul járt alá s fel sátrában.

Az özvegy szíve összeborzadt. Sötét sejtelmek szállottak meg. Künn zürzavaros kiáltás; a katonák szaladtak, hogy a tüzet oltás, trombiták harsogtak.

Hallotta az összeroskadó gerendák ropogását, a falak repedését.

Mosoly játszott ajka szélén. Gondolta magában, hátha a királyra zuhant a gerenda s az ő kedves vejére.

Újra bátorság szállotta meg; képzeletben hallotta a nép rivalgását, amint Anit királlyá kiáltják ki. Láttá királyi díszben Anit a trónon s mellette önmagát egyszerűbb, de azért választékos díszű, drága ruhában.

Ezek a gondolatok lassankint kiirtottak szívéből minden aggodalmat. Ekkor rohant be a sátorba az udvarmester s jelentette, hogy a király és Ména az égő palota egyik erkély-gerendáján élet-halál veszedelem között állanak s ha csoda nem történik, mindketten el vannak veszve.

Azt mesélik, hogy gonosz gyűjtogatók műve lehetett a palota felgyújtása. Paakert holtan találták a palota tövében, Némüt pedig keresztül lőtt mellel.

— Hát Ramzesz fiai? — kérde Katuti izgatottan.

— Hála legyen az isteneknek, ők megmenekülnek!

Katuti arca elborult s újra elküldötte az udvarmestert, hogy hozzon híreket.

Végre jóval napfelkelte után visszajött az udvarmester.

Halványan, reszketve borult le az özvegy lábaihoz s tördelve mondá:

— Ó, ez a szörnyű éjszaka! Légy erős, asszonyom! A te büszkeséged, a te reményed odaveszett! Egy égő gerenda agyonütötte!

Megmerevedve, halotthalványan, de száraz szemmel hallgatta végig Katuti e szavakat.

Percekig hallgatott, azután tompa hangon kérde:

— És Ramzesz?

— Az istenek kegyesek! — viszonzá az udvarmester. — A király megmenekült, vöd, Ména mentette meg.

— És Ani?

— Odaégett! Hulláját megtalálták, nem lehetett reáismerni az arcára. A fején viselt diadém árulta el, hogy ő volt.

Katuti maga elé meredt. Az udvarmester megremült, midőn reánézett, olyan volt, mint akinek az agya megbomlott. Nem sirt, hanem öklével fenyegetőzött és hangos, gúnyos kacagásban tört ki. Ekkor saját hangjától megrémülve, hirtelen elhallgatott s merően a földre szegezte tekintetét.

Nem látott, nem hallott semmit; nem hallotta a léptek zaját, nem látta, midőn a rendőrpáncsnok, akit a «király szemének és fülének» neveztek, több rendőrtiszt és őrök kíséretében belépett a sátorba, eléje állott és nevének szólította őt. Csak akkor tért magához, mikor az udvarmester gyöngéden érintette kezével.

— Mit keresel a sátramban? — kérde büszkén a rendőrpáncsnoktól.

— Thébe főbirájának a parancsára elfoglak téged és törvény elé állítalak felségsértés, királygyilkos szándék és gonosz gyűjtogatás miatt!

— Rendelkezésemre állok! — viszonzá az özvegy és ajka körül gúnyos mosoly játszadozott.

Azután az öt jellemző méltósággal intett s mondá:

— Ül le, míg felöltözöm.

A tisztviselő a sátor ajtajához állott. Katuti összefogta sűrű fekete haját, a diadémot homlokára tűzte, az illatszeres dobozból egy üvegecskét vett ki. Sztriknusz-méreg volt benne. Nému útján már hónapokkal ezelőtt szerezte a vén Hektől.

— Add ide a tükrömet! — parancsolá szolgálójának, aki reszketve gunnyasztott a sátor szögletében.

Akkor a fém-tükröt úgy tartotta arcához, hogy a tisztviselő nem láthatta. A kis üvegecske tartalmát egy hajtásra kiürítette. A tükör kihullott kezéből, elkezdett tántorogni, halálos görcs állott be a nyakába. A tisztviselő hozzá lépett. Katuti haldokolva rámeresztette szemeit s érthetően így szólott:

— Játékomnak vége van, de... de mond meg Améninek, hogy ő sem fog nyerni! Améni sem!

Összerokadt. Néfert nevét nyögte, velőtrázóan felsikoltott s — vége volt.

Ména és Néfert boldogságának tisztaságát Katuti erőszakos halála megzavarta ugyan, de mindketten most érezték csak igazán, minő nagy az ő szeretetök.

Ménának pótolnia kellett Néfert anyját és testvérét, viszont Néfertnek jóvá kellett tennie azt, amit anyja Ména ellen vétett.

Ramzesz szívében az istenek iránt hálával eltelve távozott a tűzvész színhelyéről.

Elrendelte, hogy számtalan bikát áldozzanak az isteneknek s az egész országban hálaadó-ünnepeket rendezzenek. Nagyon fáj neki a csalódás.

Nem akart Ani pompás sátrában tanyát ütni, inkább a táborba ment s ott egy sátorban megpihent. Magához hívatta Bent-Anatot és Pentaurt. Arca földerült, midőn a két szerető szívet meglátta. Bent-Anatnak el kellett mesélnie, hogy miképpen ismerte és szerette meg a költőt. Gyönyörködve hallgatta az ő kedves gyermekének elbeszélését, közben-közben megdicsérte, majd feddette is, végül megfogta kezét és a költő kezébe tette.

Bent-Anat boldogan hajtotta fejét Assza unokájának a vállára, ámde éppen ilyen boldog lenne, ha Pentaur a kertész fia volna csupán.

— Te is közénk tartozol! — mondá Ramzesz Pentaurnak s megparancsolta neki, hogy maradjon mellette. Azután színe elé bocsátotta a csatában legyőzött ázsiai népek fejedelmeit, akik a Nilus másik partján ütöttek sátrat.

Bejöttek a király fiai s mindnyájan meleg szeretettel szorítottak kezét Pentaurral, az ő nemes sógorokkal. Különösen Rameri örvendezett az új rokonság miatt.

Hírnökök léptek be a sátorba s jelentették a faraónak, hogy a khéta király képviselője s a khétákkal szövetkezett népek fejedelmei a gyűlés-teremben várnak reá. Ramzesz fejére tétette Alsó- és Felső-Egyiptom koronáját s teljes uralkodói díszben jelent meg a békekérők előtt.

Méltósággal teljesen ült le a trónra; szigorú komolyság ragyogott szemeiből, míg a legyőzöttek hódolatát fogadta.

Az ázsiaiak mind leborultak előtte s megcsókolták lábát, csak a danaok királya elégedett meg azzal, hogy fejét meghajtsa.

Ramzesz elégedetlenül nézett reá s tolmácsa által megkérdezte tőle, hogy legyőzöttek te-kinti-e magát vagy nem? A danaok fejedelme kijelentette, hogy ő nem hadifogoly s hogy a maga jószántából jött ide. Amit pedig Ramzesz kíván tőle, az ő hazájának szokásai szerint megálazza a férfit, akik szabadoknak születtek.

Ramzesz tetőtől-talpig mérte a daliás alakú fejedelmet és mondá szigorúan:

— Csak az olyan ellenfelekkel vagyok hajlandó békét kötni, akik kettős koronám előtt készségesen hajtják meg fejüket.

A danaok nemes fejedelme megértvén a tolmács szavaiból, hogy mit mondott a király, nem vesztette el önérzetes nyugalma s azt válaszolta, hogy ő azzal a szándékkal jött, hogy akár nagy áron is, de békét kössön, de sem korona, sem ember előtt a porba nem omlik. Holnap haza fog menni. De a maga és leánya nevében még egy kegyet akar a királytól kérni. A király tudja, hogy az ő leánya hadifogolyként a főudvarmester sátrában volt hosszabb ideig s hogy Ména úgy bánt vele, mint testvérével. Szeretnének ettől a nemeslelkű embertől elbúcsúzni, engedje meg Ramzesz, hogy elindulásuk előtt a Niluson még egyszer átjöhessenek s leánya jötevőjét meglátogathassák.

A faraó teljesítette a danaok fejedelmének kérését, a fejedelem elhagyta a király fogadótermét. A tárgyalások megkezdődtek.

Néhány óra alatt befejeződtek a tárgyalások,

mert az egyiptomi és ázsiai írástudók már útközben megállapodásra jutottak az egyes pontokra nézve. Elhatározták, hogy a békekötésről szóló okmányt Tanisban fogják kölcsönösen aláírni.

Ramzesz nem volt egészen megelégedve.

A danaok fejedelmének a viselkedése bántotta, pedig maga a fejedelem tetszett neki. A harcban is derekasan küzdöttek a danaok s Ramzesz nem szerette volna ellenségeiül látni őket a jövőben.

A nap már hanyatlóban volt, mikor Ména izgatottan a terembe lépett s jelentette a királynak, hogy valami fontos dolgot kell vele közölnie.

Ramzesz intett s Ména suttogva beszélgetett vele egy ideig. Mindaketten nagyon élénkek voltak.

Végre felállott a faraó a trónról s így szólott Bent-Anathoz:

— Ez a szörnyen kezdődő nap, úgy látszik, mégis örvendetesen fog végződni. Az a kedves gyermek, aki ma életedet megmentette s ő maga majdnem életével adózott, előkelő származású!

A király fölkel, magához intette Bent-Anatot és Pentaurt; bocsánatot kért távozása miatt a vendégektől s kifelé indult a sátorból. De Bent-Anat hozzá lépett, néhány szót súgott a fülébe Ramerire vonatkozólag. Ramzesz bólintott a fejével, gondolkodva nézett maga elé, aztán reánézett göndörhajú fiára, aki úgy ült a helyén, mintha gyökeret vert volna a lába. Nevén szólította s intett, hogy menjen ő is velök.

XLV.

Uardát megtalálja nagyatyja.

Mikor Bent-Anat azon fáradozott, hogy Uardát eszméletére visszatérítse, Rameri orvosokért sietett. Egy sátorba vitték az eszméletlenül fekvő leánykát. Az ifjú herceg kimondhatatlan aggodalommal nézte és megragadta kis kezét s ujja hegyét esőkjával illette. Bent-Anat ki akarta Ramerit a sátorból küldeni, de Rameri érzelmétől reszkető hangon kérte, hogy ne küldje el őt onnan, aztán elbeszélte, hogy mióta aparszkhita-kunyhó előtt Uardát először látta, nem tudja elfelejteni, oly drága neki ez a leány. Éjjelnappal csak reá gondol s feleségül akarja venni.

Ekkor jött be az orvos és borogatást tett Uarda homlokára. Bent-Anat reá bízta Néfertre az ápolást, mert egy hírnök apjához hívta őt. Rameri is eltávozott remény és aggodalmak között.

Midőn a fiatal herceg kijött a sátorból, egy kis gyermeket pillantott meg, kit az örök éppen akkor ragadtak meg. A gyermek, aki nem volt más, mint Sherrau, a kis szobrász, keservesen sírt. Ott ólalkodott szegényke folyton a hercegnő sátra előtt s bár többször elkergették, mégis csak visszatért oda. Gyanússá vált s elfogták.

Rameri pártját fogta a kis ügyefogyottnak; parancsára szabadon bocsátották az örök. Sherrau elmesélte, hogy a vén Hekt halála előtt Kastát és Uardát küldötte a király és családja megmentésére s hogy ő is velök ment s felköltötte az öröket. Neki most senkije sincs, azért akart Uardához menni.

A herceg elvitte a gyermeket Néferthez s kérte őt, hogy eressze be Sherraut Uardához s viselje gondját.

Uardát az erősítő fürdő, melyet az orvosok rendeltek neki, csakhamar talpra állította s midőn Ména először látta meg a szép teremest, így kiáltott fel:

— Feltűnően hasonlít a danaok fejedelmének leányához, akit sátramban őriztem, csak hogy még fiatalabb és szebb.

Bevitték hozzá a kis Sherraut. Uarda örvendett, de mégis szomorú volt, pedig Néfert is olyan kedves volt hozzá. Eltűnődött és szemeiből peregtek a könnyek.

Néfert megcsókolta Uarda homlokát s így vigasztalta:

— Vannak barátaid, akik téged soha sem fognak elhagyni.

— Tudom, tudom, — viszonzá Uarda eltűnődve, — de azért mégis nagyon elhagyott vagyok.

— Egy nemesebb család fog befogadni, mint amelyikhez születésednél fogva tartoztál, — vigasztalá Néfert.

Ekkor Uardának felvillant a szeme s büszkén, csaknem dacosan felkiáltott:

— Az én anyám nem származott alacsony sorsból. Anyámtól egy nyakéket örököltem. Mikor a gonosz Nému hazug hírrel elcsalt a hercegnő sátrából, ott felejtettem szekrényemben. Azért mentem vissza az égő palotába s megtaláltam s reméltem, hogy ti a rajta levő idegen írásból megfejtitek, hogy honnan származtam. De a nyakéket újra elvesztettem s most oda minden reményem, hogy származásomat megtudhassam.

Uarda hangosan zokogott. Néfert szeretettel kérdezé tőle:

— Szegény gyermek, mondd csak, a tűzben vesztetted el?

— Nem ott, nem! — kiáltá élénken Uarda. — Mikor Nebszekht az égő palotából kihozott, még kezemben tartottam, jól emlékszem reá; azután kellett elvesztenem.

Sherrau, aki mindezt hallotta, szerető, gyöngéd pillantást vetett Uardára s kiosont a sátorból.

Órák teltek el.

Egyszer csak hangok hallatszottak a Ména sátra előtt. Egy tiszt lépett be s jelentette Ménának, hogy a faraó engedélyével a danaok fejedelme és leánya jönnek, hogy meglátogassák.

A sátor ajtaja kinyílt. Uarda szerényen a sátor hátsó részébe húzódott. Ména és Néfert egymás kezét fogva siettek vendégeik fogadására.

A danaok fejedelme meleg szavakkal dicsérte Ména nemes lelkét:

— Te tanúságot tettél arról, — mondá, — hogy a hála, az önuralom és a hűség erényeit az egyiptomiak is gyakorolják.

Praxilla, a fejedelem leánya oda lépett Ménához és feleségéhez, kifejezte háláját s átadta Néfertnek a számára hozott ajándékokat.

Ména borral és kenyérrel kínálta meg fejedelmi vendégeit.

Míg a fejedelem Ménával poharat üritett, Praxilla a tolmács útján elmondta Néfertnek, hogy milyen szörnyű órákat élt át, mikor az egyiptomiak táborában a többi hadi zászmánnyal együtt közszemlére tették ki s milyen nehéz kö esett le a szívről, mikor Ména hozzá ment, kezét nyújtotta s elvezette a maga sátrába. Úgy bánt vele, mintha gyermeke és nem rabja lett volna. Végül e szavakat mondá mély meghatottsággal:

— Annál inkább hálás vagyok iránta, mert vőlegényem, aki táborunk védelmének szemem láttára megsebesült, most már sebéből felépült s mihelyt haza érkezünk, megtartjuk az esküvőt.

— Az istenek adják, hogy megtörténjék! — szólott közbe a danaok fejedelme, — mert Praxilla törzsem utolsó sarjadéka. A férfiakat irtó háború négy viruló fiamat rabolta el, mielőtt megházasodtak volna. Első leányom férje a tábor védelmében esett el, mikor az egyiptomiakkal hadakoztunk. Felesége, az én leányom, kis csecsemőjével az ellenség kezébe került. Így Praxilla, a legifjabb leányom, az egyetlen gyermekem, kit az irigy istenek nem vettek el tőlem.

E pillanatban kívülről kiáltozó gyermek hangja hallatszott. A kis Sherrau szaladt be a sátorba s kezében valamit föltartva kiáltá:

— Megtaláltam! Megtaláltam!

Uarda, aki az előbb lefolyt beszélgetést izgatottan és feszült figyelemmel hallgatta, előlépett, kivette a gyermek kezéből a nyakéket s oda ment bátran a danaok fejedelméhez, átadta neki.

Míg pediglen ezt cselekedte, erősen dobogott a szíve.

A sátorban levők csodálkozva néztek az öreg hősre, aki kezdett tántorogni, kezét tiltakozóan nyújtotta Uarda felé, hátrált tőle és kiáltá:

— Xanthé! Xanthé! Hádesz elbocsátja az ő árnyait? Hívni akarsz engem is?

Praxilla rémülten nézett apjára és csodálkozva Uardára; ekkor hirtelen velőtrázó sikoltásban

«XANTHÉ! XANTHÉ!»

fört ki, letépett nyakáról egy arany láncot, aztán kivette Uarda kezéből a nyakéket s így kiáltott fel:

— Itt van! Itt van! Xanthének, szegény nővéremnek a nyakéke!

Az öreg fejedelem végtelen gyöngédséggel nézett Uardára. Erős keze reszketett, midőn a két nyakéket összeillesztette. Mindkettőn egy sasnak a fél szárnya volt, mely egy dojárás alakú kőből indult ki. Ha összeillesztették, repülő sas látszott kiterjesztett szárnyaival. A kővön pedig e verssorok:

«Egy, ha különálló, be szegényes, igénytelen ékszer
Zeus kedveltje leszen: párja mihelyt akadott.»

Egy futó pillantásra megismerte a danaok fejedelme, hogy annak az ékszernek a feledarabját tartja kezében, melyet ő adott volt leányának, Xanthének emlékül menyegzője alkalmával s melynek másik felét anyja viselte, kitől halála után Praxilla örökölte. Ezt az összeillő kettős

LEIRHATATLAN BOLDOG.

ékszert tulajdonképpen ő a feleségének és korán elhalt ikertestvérének készíttette volt a fejedelem.

A tolmács útján kikérdezte a danaok fejedelme Uardát, hogy mit tud anyjáról. Uarda elmesélte mindazt, amit nagyanyjától erre vonatkozólag megtudott. A fejedelem fölismerte benne unokáját.

Ménának és Néfertnek röviden elmesélte, hogy ezelőtt húsz esztendővel vejét a csatában megölték, leányát és csecsemőjét rabságba hurcolták. Ez a hír csakhamar sirba döntötte az ő szegény feleségét. Eleget kutatták, tudakozódtak Xanthé után, nem jöhettek nyomára. Csak arra emlékszik, hogy egyszer egy egyiptomi kérdezte tőle: «Nem volt-e néma a leányod?» Ő pedig erre «nem»-mel felelt. Xanthét bizonyára a bánat és félelem némitotta meg.

A fejedelem leirhatatlanul boldog volt. Uarda nem győzte nézni az ő nagyatyját és testvérét. Megragadta kezüket.

Így telt el a legtisztább boldogságban egy egész óra.

Ména Ramzeszhez sietett s tudjuk, hogy Ramzesz leányával és Ramerivel Ména sátrába sietett.

Útközben kérdezte Ramzesz a fiától:

— Hajlandó volnál a danaok fejedelmének unokáját elvenni feleségül, hogy ezáltal megnyerd nagyatyját szövetségünkné?

Rameri hamarjában szólni sem tudott, hanem megragadta apja kezét és hevesen megcsókolta.

Ména sátra előtt találkozott Ramzesz az ő büszke ellenfelével, kezét nyújtotta neki, de a danaok fejedelme térdre borult előtte, mint a többi idegen fejedelmek szoktak s így esdekelt:

— Ne a harcost és a királyt nézd bennem most, hanem a könyörgő apát. Kössünk békét s engedd meg nekem, hogy ezt a leányt, az én unokámat elvihessem haza!

Ramzesz fölemelte a földről az ősz bajnokot, megszorította kezét s így válaszolt:

— Kívánságodat csak félig teljesíthetem. Erős szövetséget, tartós békét ajánlok fel neked én, Egyiptom ura; Uarda ügyében két gyermekemmel: Bent-Anattal és Ramerivel kell tárgyalnod. Uarda a hercegnő szolgálatában állott, a herceg pedig megkéri Uarda kezét.

— Én reáruházom az én jogomat öcsémre, — mondá Bent-Anat — és kérdezem tőled, leány, hajlandó vagy-e Ramerit uradul elismerni?

Uarda bólintott a fejével s olyan pillantást vetett nagyatyjára, melyet az tolmács nélkül is megérthetett.

— Jól ismerlek téged, — mondá a fejedelem Rameréhez fordulva. — Szemben állottunk egymással a csatában s midőn fegyverem súlya alatt összerokkadtál, elfogtalak téged. Még fiatal és heves vagy, az idő majd hössé érlel, mert annak indulsz. Hallgass reám s te, nagy faraó, engedd meg, hogy beszélhessek. Hadd jegyezzük el ezt a két gyermeket egymásnak s az ő eljegyzésük erősítse meg a mi szövetségünket. De a leányt most haza viszem, hogy otthon tanulja meg anyanyelvét. Túlságosan fiatalok úgyis mindketten s a danaok szokása szerint a házassághoz érettebb kor kell. A lakodalmat pedig az én fejedelmi palotámban fogjuk megtartani.

— Igazságos és böles a te kívánságod, — viszonzá a faraó. — Vidd haza a mi leendő menyünket, a mi leendő gyermekünket. Ti pedig, gyermekek, várjatok türelemmel. Mához egy évre Ramerit a pelusiumi kikötőből egy pompás hajó fogja a danaok országába szállítani a lakodalomra.

XLVI.

Uarda meglátogatja a haldokló Nebszekhtet. Szethem sorsa.

Uarda nagyapjával és Praxillával átment a danaoknak a Nilus túlsó partján levő táborába. Másnap reggel újra átjött az egyiptomiak tábo-

«TI PEDIG GYERMEKEK, VÁRJATOK TÜRELEMMEL!»

rába, hogy barátjaitól elbúcsúzzék s apja eltemetéséről gondoskodjék.

Hekt utolsó kéréséről sem feledkezett meg s Bent-Anat révén könnyen kieszközölte a faraótól, hogy a Hekt holttestét bebalzsamozzák s olyan temetésben részesítsék, mintha nemes asszony lett volna.

Mielőtt Uarda az egyiptomiak táborát elhagyta, felkereste őt Pentaur s kérte, hogy látogassa meg az ő haldokló barátját, Nebszekhtet, szerezzen neki ezzel a látogatással még egyszer ebben az életben örömet.

Uarda elpirult s hajlandó volt ezt a kérést teljesíteni.

Nebszekht az égi sebek s a fején szenvedett nagy sérülés miatt sokat szenvedett. Arca lázban égett. Az orvosok tudatták Pentaurral, hogy Nebszekht órái meg vannak számlálva.

A költő reá tette hideg kezét barátjának égő homlokára és szerető szavakkal biztatta őt. Nebszekht különösen mosolygott e biztatásra, mint aki jobban tudja a bekövetkezendőt s halkan, szemmel láthatólag erőlködve így szólott:

— Még egy-két pillanat, aztán nyugalom lesz itt is, ott is. — Szívére és homlokára mutatott.

Pentaur így szólott hozzá:

— Életed legkedvesebb emléke, nemde az a bájós leányka volt, kinek te kétszer mentted meg az életét? Tudod-e, hogy Uarda megtalálta igazi szüleit s hogy szeretne téged még egyszer látni, mielőtt nagyatyját a messze országba követné.

A beteg halkan így szólott:

— Hadd jöjjön. De csak távolról akarom őt látni.

Pentaur kiment a sátorból s nemsokára visszatért Uardával, aki lángoló arccal és könyes szemekkel állott meg a küszöbön.

Az orvos sokáig nézte könnyörgő, szerető pillantással s így szólott:

— Köszönöm, — légy boldog!

A leányka oda akart menni, hogy kezét megszorítsa, de Nebszekht bekötött karját tiltakozóan emelte fel:

— Ne lépj közelebb hozzám, hanem maradj egy pillanatig ott. Te siratsz engem? Engem illetnek azok a könyvek, vagy fájdalmaimat?

— Téged, te nemesszívű, te jó ember, én barátom, én megmentőm, — viszonzá Uarda, — téged, te kedves, szegény Nebszekht!

Mély bensőséggel, megindulva mondá Uarda e szavakat. A beteg behúnyta szemeit, úgy hallgatta. Végül megszólalt:

— Most már elég. Meg akarok halni.

Uarda eltávozott. Pentaur ott maradt a haldokló mellett és hallgatta hörgését.

A beteg hirtelen fölemelkedett s mondá:

— Isten veled, barátom! Kezdődik a nagy út; ki tudja, hová visz?

— Csak ne a pusztá semmibe, — mondá melegen érzéssel Pentaur.

Az orvos megrázta a fejét s így szólott:

— Valami voltam s a valamiből nem lehet semmi. A természet takarékos és gazdaságos; a legkisebb anyagot is felhasználja. Engem is fel fog a maga szükséglete szerint használni. Minden tárgyból lesz valami, az, amivé lennie kell; tőlünk senki sem kérdezi meg, hogy mivé akarunk lenni. Ó, a fejem! Ha a fejemet szorítják, nem tudok gondolkozni. Ha csak az okát tudnám, az okát...

E végső szavakat csak suttogta, lélegzete elakadt s néhány pillanat múlva Pentaur lecsukta barátjának a szemhéját.

A meghalt orvos sátra előtt Pentaur találkozott Aménivel, a főpappal. Améni bement a sátorba s az elhunyt lelki üdvösségeért imádkozott. Azután sürgősen kérte Pentaurt, hogy menjen vele az ő sátrába.

Útközben kíméletes szavakkal előkészítette őt arra a találkozásra, mely neki bizonyosan inkább szomorú, mint örvendetes órákat fog szerezni.

A thebei bírák, akik kénytelenek voltak, hogy Szetkhemet, az áruló Paaker anyját kényszer-munkára ítéljék, kéretlenül is megengedték e tiszteletreméltó matrónának, hogy örök kísérete mellett Pelusiumba menjen s az Egyiptomba visszatérő királytól a maga számára kegyelmet kérjen. Szetkhem mindazonáltal azzal a titkos szándékkal szállott hajóra, hogy fia számára fog kegyelmet kérni.

Améni az ítélet kimondásakor már nem volt Thébében s így a bírákat nem világosíthatta fel arról, hogy Paaker nem igazi gyermeke Szetkhemnek.

A hajó, melyen Szetkhem utazott, megsérült egy vihar alkalmával s így az özvegy később érkezett Pelusiumba, mint a király.

Szetkhem nagyon megváltozott. Kimerült volt az arca, szemeiben semmi élet. Össze volt törve az a különben erős lélek, mely kevéssel azelőtt még Thébe legnagyobb házáat kormányozta. Ajkát összeszorította, nem beszélt semmit. Érzéketlen közönye csak akkor szűnt meg egy-egy pillanatra, ha valaki a fia nevét ejtette ki. Tudta

érezte, hogy gyalázatos, alávaló volt a bűn, melyet fia elkövetett, de az anyai szív mégis érette dobogott.

Améni az özvegyhez sietett. Kíméletes szavakkal igyekezett őt előkészíteni a nagy örömré, mely reá várakozik. Már későn jött minden hír. A tiszteletreméltó matrónának elborult az elméje. Teljes közönyösséggel hallgatta végig a főpap meséjét. Olybá vette, mintha egy idegen emberrel, nem róla volna szó. Olykor kérdezé:

— Csakugyan megtette? Vajjon él még?

Elvitte magával a főpapok sátrába s megígérte, hogy ott találkozni fog a fiával.

Midőn a sátorban helyet foglaltak, Améni nagyon kíméletesen elmesélte a gyermek-csere történetét.

Látszólag figyelemmel hallgatta Szetkhem. Améni dícsérte a költőnek magasan szárnyaló szellemét s különösen hangsúlyozta, hogy menyire hasonlít meghalt férjéhez. Az özvegy halkan mormolta:

— Tudom, tudom; az ünnepi szónokról beszélsz. Aztán újra kérdezte, vajjon Paaker meghalt-e vagy él még?

A főpap ekkor sietett Pentaurhoz, hogy az anyát szembesítse igazi fiával.

Midőn a főpap és Pentaur a sátorba beléptek, Szetkhemet már nem találták ott. A szolgák azt mondták, hogy Kagabuvával Paaker holttestéhez ment.

Paaker holtteste a leégett palota mellett egy sátorban volt. E holttest mellett térdelt a szerencsétlen asszony.

A főpap megérintette kezével a vállát s így szólott a holttestre mutatva:

— Ez a kertész fia volt. Úgy nevelted fel, mintha édes gyermeked lett volna. Pedig nemes férjednek igazi ivadéka, akit te szíved alatt hordoztál, ez az ifjú: Pentaur. Az istenek őt nemcsak férjed alakjával, hanem tehetségével is megáldották. Anyai szeretettel férjed igazi gyermekének tartozol, ennek a nemes férfiúnak, az ünnepi szónoknak, a király élete megmentőjének.

Ekkor Szetkhem fölállott, Pentaurhoz ment, mosolygva nézett reá, érintette kezével arcát és mellét s így szólott:

— Ő az! Áldják meg az istenek!

Pentaur szívére akarta szorítani, de Szetkhem elfordult tőle s a holttesthez közeledve felsóhajtott:

— Szegény Paaker!

— Anyám! Anyám, ismerd meg hát fiadat! — kiáltá Pentaur mélyen meghatva.

Szetkhem újra feléje fordult és mondá:

— Az ő hangja! Igen, az ő hangja volt ez!

Oda ment Pentaurhoz, reá támaszkodott, fejét megfogta a két kezével, megcsókolta s így szólott:

— Az istenek áldjanak meg téged — és újra visszatántorgott a Paaker holttestéhez s ott összeroskadt.

Itt maradt mindaddig mozdulatlanul, míg erővel el nem vitték onnan. Beültették a csónakba s vitték. Otthon lefeküdt, de sem nem evett, sem nem ivott semmit.

A HOLTTEST MELLETT TÉRDEPELT.

Néha-néha mormolá: «Szegény Paaker!» Pentaurt többé nem ismerte meg s rövid idő múlva a másvilágra kísérté zordon kedveltjét.

XLVII.

Befejezés.

A király fölszedette a sátorfákat és serege legnagyobb részével a szomszédos Tanisba ment át, melyet a Gózen tartományában tömegesen lakó semiták Zoánnak hívtak.

Tanisban írták alá Ramzesz és a legyőzött fejedelmek a békeszerződést is.

Pentaur bebalzsamoztatta anyja holttestét s elszállíttatta Heliopolisba, hogy ott eltemessék. A múmiát onnan később Thébébe szállították és ősei sirboltjában elhelyezték.

Pentaur szomorú szívvel tért vissza a királyhoz. Hírét vette annak, hogy a kertész, kit ő eddig apjának tartott s akit apjául szeretett, meghalt.

A pelusiumi palotaégés után hét hónappal tartotta Pentaur Thébében, a birodalmi főtemplomban esküvőjét Bent-Anattal, akit a bánat még szorosabban fűzött kedves Pentaurjához.

Küzdelem, fájdalom jutott nekik osztályrészül elég az életben; megismerték egymás becsét.

Életüknek is az volt a célja, hogy egymást szeressék, egymásnak kedvét keressék. Boldogságuk tiszta és nemes volt. Pentaur lelke jobbik felének tekintette feleségét s hiven megosztotta vele terveit, gondjait és örömeit.

A faraó oly dúsan megajándékozta őt, hogy ősei vagyonáról önkényt lemondott s átadta öccsének, Horusznak, kit a faraó a kadesi csatában szerzett kiváló érdeme jutalmául kinevezett első mohárrá. Horusz a kapuja előtt levő és ledőlőt óriási cédrusfák helyett kisebbeket állíttatott fel.

Pentaur Hunit, a szerencsétlent, kinek neve alatt ő dolgozott volt a bányában, kiszabadította és dúsan megajándékozta.

Pentaur nagy tehetségét a király csakhamar felismerte, bevette őt a tanácsba s igen fontos feladatokat bízott reá.

Ani írásából meggyőződött arról, hogy a Szeti-ház vezetője és a papság is egy követ fűjt a helytartóval legalább egy ideig. Eleinte szörnyű szigorú büntetésről gondolkodott, de Pentaur és Khamus rábeszélésére megengyhült szigora.

Már Tanisban is érezte Aménivel és elvtársaival, hogy Egyiptomban ő az egyetlen úr.

Szeth Isten tiszteletére a papok merész tiltakozása ellenére díszes templomot építtetett a Nilus partján s ezzel mintegy kézzelfoghatóvá tette, hogy Ramzesz az idegeneknek is módot nyújt arra, hogy a maguk istenét imádhassák az egyiptomi földön is. A papok befolyását így megtörte a hatalmas király.

Türelmes volt tehát az idegenek vallásával szemben, de viszont pazarul bőkezű az egyiptomi istenek tiszteletének emelésében.

A birodalomnak csaknem minden városában alapított templomot, a memphisi Ptah-templomot megnagyobbította s hatalmas kolosszusokkal díszítette pylonjait a tűzhalálból való megszabadulásának emlékére.

A thébei Nekropolisban ma is örzi Ramzesz emlékét a Rameszeum, melyet a kadesi csatában történt csoda emlékére építtetett. Ennek a pylonjain gyönyörű domborművek hirdették késő századoknak a kadesi csatát s a nagy disz-

terem tetőgerendáin följegyzések szólnak arról a nagy veszedelemről, amelyben forgott, mikor *«egymaga volt csak és senki közelében.»*

Pentaur énekét Ramzesz parancsára Bent-Anat férje leírta. Három templomban ma is őrzik ennek a hőskölteménynek a töredékeit. Az egyiptomiak nemzeti époszává, hőskölteményévé lön idővel.

A Szeti-házat Ramzesz újjá szerveztette. Az új fogadalmi templomnak *«Ramzesz-háza»* lön a neve; itt nevelték az új papi nemzedéket. Az intézet élére Pentaurt állította a király. A papok nevelésében az volt a Ramzesz elve, hogy az ország törvényei a papok fölött állanak s a törvényeknek legfőbb őre a faraó, előtte meg kell hajolnia a papi rendnek is.

Améni nem maradt Thébében. Ramzesz meghagyta őt előbbi méltóságában és javadalmazásában, de áthelyezte Mendesbe, a szent kosok városába. Ugyanis a király megtudta, hogy miként használta fel az Amon-templomnak általa ajándékozott kos halálát s a szent-kos-szív meséjét miképpen színezte ki, ezért némi keserűséggel azt mondta neki, mikor áthelyezte, hogy a főpap úgyszólván ismeri és különös szeretettel van a szent kosok iránt. Améni Mendesben is nagy befolyásra tett szert s bár Pentaurral nem mindenben volt egy véleményen, a jó viszonyt közöttük mindvégig nem zavarta meg semmi.

A Ramzesz-ház első udvarának közepén még ma is áll a derékban kettétört óriási szobor, mely legnagyobb volt Egyiptomban, kemény gránitból készült, nagyobb és hatalmasabb volt az általános ismert Memnon szobránál is, aki látja, ma is megbámúlja. A nagy Ramzesz emlékére készítették.

Ezt is, valamint számos más Ramzesz-szobrot a kis Sherrau készítette, akit Pentaur képfaragóvá képezetett ki.

A pelusiumi tűzvész után egy esztendőre Rameri a pelusiumi kikötőből elindult a danaok országába. Elvette feleségül Uardát s ott maradt végkép felesége országában. A nagyapa halála után a középtenger számos szigetének urává lön s virágzó királyi családnak az őse lön. Uarda nevét az alattvalók áldva emlegették, mert nyomorúságban nővén fel, értette a módját annak, hogy miként kell a szenvedők könyjét letörölni, anélkül, hogy az illetőket megszégyenítse, tudott jót tenni és másokat boldogítani.

(Vége.)

RÁKÓCZI AZ ÓNODI ORSZÁGGYŰLÉSEN. — Madarász Viktor festménye.

Kátyánszki Vladiszláv költeményeiből.*

MERRE, MERRE?

1.

Merre, merre? kérdem egyre
Sűrű felhőt fenn az égen,
Míg rohan, fut nagy sietve...
De nem felel, hallgat mélyen;
Csak tolong s tán ő se tudja,
Merre visz a vándor-útja?!

Merre, merre? kérdem egyre
A habot, míg fut rohanva
S a fülembe zúg morajja...
Ám a hab fut nagy-sietve
S meglehet, tán ő se tudja:
Ér-e véget vándor-útja?!

Merre, merre? kérdem egyre,
Amikor a szertelen vágy
Seregestől ront szívemre
S megpihenni percre sem hágy...
Ám a vágyak futva szállnak —
Sirkövéhez jó anyámnak...

2.

Ó, ti felhők, mért visz egyre
Útatok csak napkeletre?
S mért feledtek engem itten,
Mikor épen ott születtem?!

Csak gomolygtok egyre, folyton
A borongó égi bolton,
Mint a kósza vágy szívemben,
Amely hányja-veti lelkem...

Kebleteknek víz a gyöngye
S termő áldást hint a földre...
Ám nyomában könnyeimnek
Csak siralmak s bú teremnek.

Bősz haragtok zúz világot, —
Az enyém hervaszt virágot:
Vihar után megpihentek,
Ámde nyugta nincs szívemnek!

* Kátyánszky Vladiszláv (1830—1890) a régibb szerb költői gárda egyik jelese. Magyarországon született ő is, a bácsmezei Szent-Tamásán; Egerben és Zágrábban tanult jogot s aztán gimnáziumi tanár lett Szerbiában, majd élete vége felé lapszerkesztő. Különösen a hazafias lírában kiváló, de elbeszélő költeményeket is írt.

3.

Barna felhők, szálljatok,
Gyors futással, nagy-sietve,
Hadd röpién napkeletre,
Szép hazámba szárnyatok;

Vigyetek langy esőt arra
A kiszáradt bús avarra
S véres arcát — rápergven —
Permetegtek mossa enyhén...

Ám maradjon itt a villám;
Ott eleget cikázott tán?!
Enyhe szellő halk fuvalma,
Az kísérjen csak suhanva
És az én hő sóhajom:
Áldva légy, szép otthonom!

Fordította: Szász István.

A magyar honfoglalás mondái.*

Sebestyén Gyula, Árpád-kori irodalmunk buzgó kutatója mostanában adta ki a Kisfaludy-Társaság millénniumi díjával jutalmazott pályamunkáját, mely a magyar honfoglalás mondáinak kritikai ismertetését tartalmazza. E munka hosszú és jeles előmunkálatok eredménye. Sebestyén, mielőtt jelen művét megírta volna, III. Béla *Névtelen*-jéről adott ki egy igen érdekes könyvet; összegyűjtötte a regősénekek maradványait, s bizonyította, hogy az Árpád idejében élt udvari énekmondók a pogánykori regősök utódai.

Ezeknek az előtanulmányoknak javarészt röviden összefoglalva megtaláljuk legújabb művének első könyvében, mely a honfoglalók, énekmondók és krónikások életét vonzó előadásban ismerteti.

*

A hunok énekmondóiról *Priscus Rhetor* hagyott ránk feljegyzéseket.

Sok evés-ivás után, mikor már beesteledik, két költő lép be. A nagy fejedelem, Attila előtt megállanak s huncutokat énekelnek; az énekmondók a jeles hadvezér dicső cselekedeteiről s bátorságáról zengenek az egész asztal öröme s mulattatására.

Ezek az énekmondók a török *samánok* (varázslók) utódai. Leszármazásukat a nyugati hatás homályosította el, mely a rövidéletű hűnbírodalomban is mély nyomokat hagyott.

A legrégebb magyar énekmondás emléket *Ekkehard* őrizte meg. A szentgalleni kalandról beszámolván, elmondja, hogy a magyarok «a bortól nekihevültek, mindnyájan iszonyúan *kiabá-*

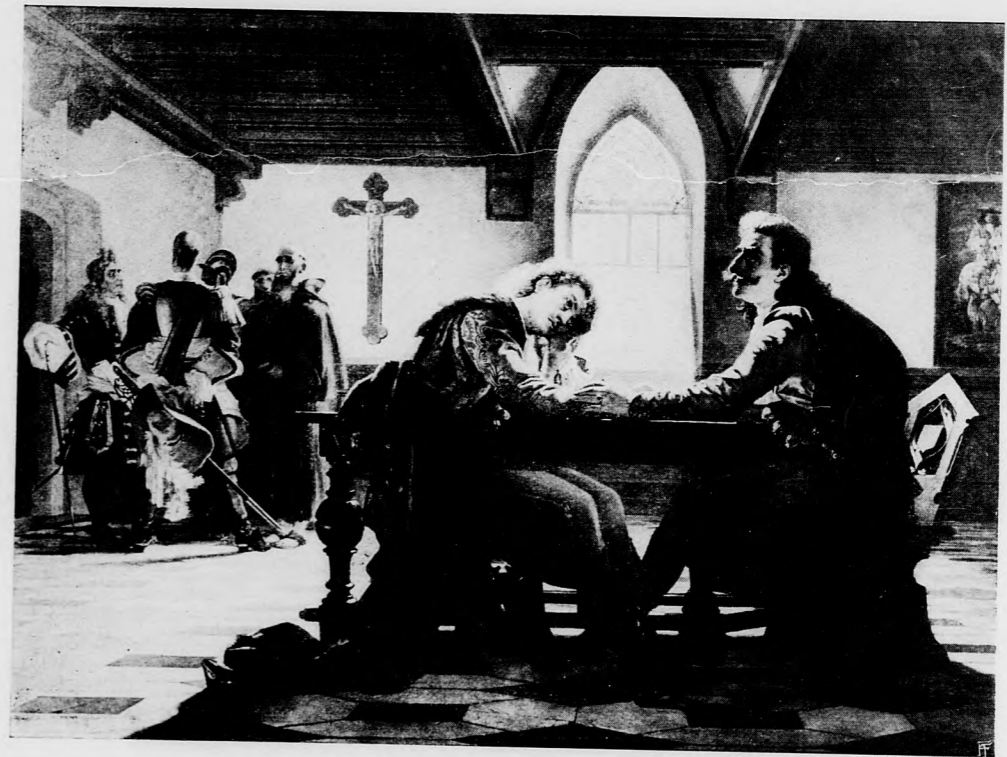
* A magyar honfoglalás mondái. Irta: Sebestyén Gyula dr. I. kötet. Kiadja a Kisfaludy-Társaság. Ára füzve 6 korona.

lának: isteneikhez s a papot s bolondot is kiabálni kényszeríték». A pap, a bolondos *Heribald* baráttal bele is fogott az éneklésbe, a magyaroknak is kedvök kerekedett s «táncoltak és *danoltak*».

Az *Anonymus* Magnum aldumas-jelenete szintén a honfoglaláskori lakomát írja le, de adatait óvatossággal kell fogadnunk, mert mindaz, amit Árpád énekeseiről mond, az a kép, amelyet rajzol, nem egyéb, mint az egykorú viszonyok visszahelyezése ama régibb korba, melynek a *Névtelen* krónikásává szegődött.

A nép, mint a XIII—XIV. századi krónikák bizonyítják, szívesen eltanulta a Szent István korában már megrendszabályozott, üldözött énekesek dalait. Ezeket a máig is fennmaradt emlékeket *Sebestyén Gyula* «Regős-énekek» címen gyűjtötte össze. Kiderítette, hogy a nép hajdanában nemcsak az üldözött énekmondók énekeit, hanem egy sajátságos újévi trufáját is elsajátította. Az énekek elvesztek, de a trufa máig megmaradt.

Ez a trufa Dunántúl és Udvarhely vidékén terjedt el s ma is vagy kétszáz községben ismerik

ZRINYI ÉS FRANGEPÁN A FOGSÁGBAN. — Madarász Viktor festménye.

De nemcsak ilyen közvetlen adatokból ismerhetjük meg énekmondóinkat. A XI. század végeig folyton kísértő pogány vallás emlékei is lekötik figyelmünket, mert ezek azt igazolják, hogy az Ural aljából hozott keleti hitvilág éltető eleme még az utolsó fellobbanások alkalmával is a *sámánkodó* énekmondás volt. Ezeknek a sámán regősöknek az Árpád-kori énekmondók az utódai.

A XIII. század elejéről való az a monda, mely a hét augsburgi menekült kapitányról szól, kiket — a Thuróczy krónikájába becsúsztott két sajtóhiba után («magyarkak et gyozy») — magyarkáknak, gyászmagyarkáknak nevezünk. Ezeket a megvetett, sátorról-sátorra járó megcsontított embereket, a monda Lázárjait, a hagyomány szintén énekmondóknak tartja s ezektől származtatja a regősöket.

mint karácsonyi népszokást, tartalma azonban világosan bizonyítja, hogy újévre készült.

Ezek a *regősök*: karácsony előestéjén *regöltek* s innen való nevük is. Üldözöttségük később megszűnt s II. András idejében már előkelő tisztiségek viselői lettek s ezzel a regősök rendje is két részre oszlott: népi- és udvari regősökre. Igen jellemzően mondja Sebestyén, hogy az udvari énekmondók öröksége: a név és a hagyomány (epikai dalok), a népieké a bűvészkedés és az augsburgi menekültektől való leszármazás volt.

Az első névszerint említett Árpád-kori regős neve: *Csiper*, egy 1253-ból való oklevélben fordul elő. A regősök mellett csakhamar fellépnek a vándor mulattatók — mimusok, histriók — kik a XIII. század végén érik el virágzásuk tetőpontját. Járt úton haladtak, hisz ott voltak az

augsburgi menekültek utódjai, kik a XI. században még sámánkodó pogányok voltak s a következő két században pedig a társadalomból ki-rekesztett bélpoklosok sorsára jutottak.

A regősöket régi hangszerükről hegedősöknek, kobzosoknak, gajdosoknak nevezték el. A koboz török eredetű szó s magyar neve hegedű volt; formája olyan lehetett, mint az a XI. századi pécsi Dávid-szobron látható. Valószínűleg pengető és vonós hangszer volt.

A XV. században az énekmondók lassan klasszikus műveltségű humanistákká váltak. A világi urak, a királyi házat utánozva, szintén tartottak énekmondókat, mit a *Both János*-ról szóló ének igazol, kinek halálát *Gergely* nevű deákja siratja el. Nemzetünk zivataros századaiban is fennmaradt ez a szokás. *Timódi*-től tudjuk, hogy *Szondi György*-nek is volt két énekmondó apródja, kiknek nevét: *Libárdi* és *Sebestyén* csak az újabb kutatások derítették ki.

A nép énekmondóinak, a hegedősöknek sorsa a XV. és XVI. században mind rosszabbra fordult; közönségük a robot, dézsma s rengeteg sok adó súlya alatt leroskad. Hegedőseink letették hangszerüket s valami jövedelmező mesterség után láttak. Így tudjuk pl. hogy *Hegedős István* (a XV. században), ki egyszerű kőműves volt, a várnép mulattatására énekelte el dalait.

A XV. században azonban fellépnek az írástudó litterátusok, kik lantosoknak, diákoknak nevezik magokat; ezeknek legjelesebb képviselői: *Timódi* és *Ilosvai*. A vándor mulattatók még kellemetlenkednek a diákoknak: megtanulják az ő verseiket s mint a magokéit danolják el. De ezen is hamar segítenek a litterátusok; a versfölkbe írják meg nevüket vagy a dal utolsó szakában adják tudtára az olvasónak, hogy mikor és ki «szerezte ez éneket».

A vándor énekmondókat végleg elnémitotta a könyvnyomdák zörgő zakatolása. A szájról-szájra szálló magyar monda a nyomdák szűk műhelyében lelte halálát s amit a tudákos deákok meg is mentettek, az is eltorzítva, szinte felismerhetetlenül szállott az utókorra.

Az énekmondással egészen összeesik az írásművészet meghonosodása, mi a népek művelődéstörténetében igen ritka és különös jelenség. A könyvírás az új vallás és a krónikairódalom szolgálatában állott. *Gellért* püspök még panaszkodik, hogy nehezen kap pergamentet, de később, Szent István idejében — mikor a böles király elrendeli, hogy a püspök köteles az egyháznak könyveket adni — bizonyára fellendült ez az új iparág is.

A XV. század pedig bizonyára nem volt híjával a papírosnak, mit legjobban a nyomtatott könyvek nagy száma bizonyít.

A középkori krónikásoknak köszönhetjük mondainkat is. Kritikával akarták a rendelkezésükre álló történelmi anyagot feldolgozni, de bármennyire is átrostálták azt, a népies, naív

monda mégis befurakodott műveikbe. A legterjedelmesebb krónikák közül való a XV. században élt *Túróczi János* krónikáiró műve, mely a magyarok történetét a legrégebb időktől egészen a saját koráig mondja el.

E krónikások közül a legérdekesebb Béla király névtelen jegyzőjének titokzatos alakja. A tudósok sokáig vitatkoztak azon, vajjon hanyadik Béla alatt élt a tudákos deák. A történelmi adatok mind amellet bizonyítanak, hogy Anonymus III. Béla jegyzője volt. *Sebestyén* ezzel az eredménnyel nem elégszik meg s Anonymus személyére is világosságot akar vetni.

A *Névtelen* krónikájának egyik helyén *Dares Phrygius* könyvét említi, melyet akkoriban csakis a párisi egyetemen tanítottak. A párisi egyetem magyar tanulói között találjuk *Adorján*-t is, ki minden valószínűség szerint III. Béla krónikása.

Sebestyén művének második könyve a honfoglalás mondáit tárgyalja. Először a hun-magyar eredet mondával foglalkozik, azután Attila monda-körét ismerteti, végül pedig Csaba monda-körét tárgyalja.

Halátlan munkát művelnénk, ha e lelkiismeretes, nagy tudományú munkának legszebb részét néhány sorban ismertetni akarnók.

Sebestyén könyve megérdemli, hogy a maga teljes egészében megismerkedjünk annak tartalmával. *Vértes József*.

MADARÁSZ VIKTOR.

Képekkel.

A «Nemzeti Szalon» egy nálunk alig ismert magyar festőnek, Madarász Viktornak műveit állította ki mostanában, kiről a külföldön, kiváltképpen Párisban jóval többet tudtak, mint hazánkban. Tehetsége ott fejlődött ki, a francia műértők felismerték eredetiségét s méltányolták is akkor, mikor a párisi képkiallítás nagy jutalmát, a *Salon* aranyérmét odaitélték neki. Olyan kitüntetés ez, aminőben előtte magyar művészek még nem voltak részesek.

Munkásságával az ötvenes évek elején tűnik fel.

Párisban állítja ki első képeit, melyek oly nagy tetszést arattak, hogy Eugenia császárné figyelme is feléje fordult, ki egyik képét (Krisztus az olajfák hegyén) meg is vásárolta.

A fiatal festő ezeket a sikereket nem azáltal nyerte el, hogy a francia nemzeti hiúságnak hízelt volna, hanem elnyerte őszintesége, művészeté révén, mely mindig a hazafiság szolgálatában állott.

Mindig a magyar történelemből veszi tárgyát s a Salonban kitüntetett *Hunyadi László a ravatalon* c. képe után egész sorát festi meg a magyar történelmi képeknek.

Madarász a párisi művész- és íróvilágnak is jelentékeny tagja volt. Páris kitűnései mind barátságokra méltatták; e jeles emberek közül

csak egy-kettőt emlitünk meg, így a két *Dumast* és *Gautier Teofil*, ki mostanában közli emlékratait a francia «Revue de Paris»-ban. Ezekben az érdekes feljegyzésekben többször esik szó Madarásról is, kinek műveit *Gautier* igen érdekesen ismerteti. Többek között ezeket írja a jeles művészről:

«*Madarász*. Ez a mi fülünknek idegenül hangzó név már magában a művész exotikus eredetére enged következtetni. És valóban Madarász úr Magyarországon, Csetneken született. Erre a körülményre nem nagy súlyt vetnénk, miután a művészet természeténél fogva cosmopolita, ha e fiatal festő, ki művészi neveltetését egyébiránt ügyis Franciaországban nyerte, nem árúlna el nemzetiségét képei önkéntesen választott tárgyai által, melyek mind hona történelmére vonatkoznak.

A *Madarász* úr által kiállított három kép közt a legjelentősebb az, mely *Hunyadi Lászlót*, Korvinus Mátyás bátyját ábrázolja, kit V. László magyar király parancsára lefejeztek. Egy halotti kápolnában nagy ezüst gyertyatartók között fekszik Hunyadi László véres holtteste; terítő borítja s ezen kereszt helyett a lefejeztetésnél használt két kézbe való pallos nyugszik. A viaszgyertyák sárgás fényénél a lepel alatt egy daliás, fiatal testet vél felismerni az ember. A halott mellett két térdelő nő zokog és vegyíti könnyeit imádsága közé. A ravatal fekete leple s a templom árnyékban úszó ódon ívezete hatalmas ellentéte a terítő, a gyertyatartók s a gyertyák borzalmas fehérségének.»

A magyar történelemből való másik ismeretes képe: *Zrínyi és Frangepán a fogságban*. A gótikus ablakon besurranó napfény utolsó vigasza a két vitéznek; arcukat érdekesen világítja meg a színes sugarak s a kép fényhatása szinte a csalódásig hű. Ez a kép legjelesebb művei közül való.

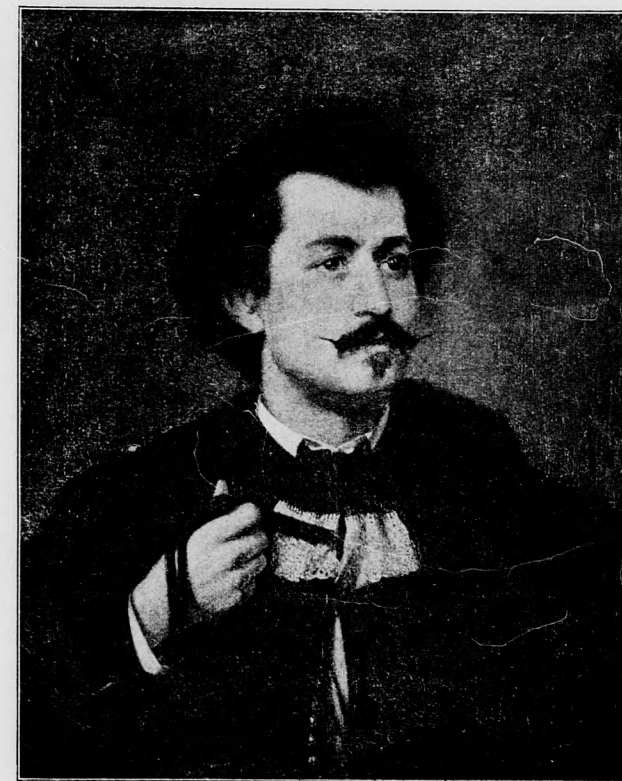
Mai számunkban bemutatjuk a művész két képét és Madarász Viktornak 1863-ból való magafestette arcképét.

SALAMON FERENC.*

Salamon Ferenc 1825 augusztus 9-én született Déván. Szegény református papnak volt gyermeke. A Bethlen Gábortól alapított nagyenyedi kollégiumban tanult, hol Zeyk Miklós, a természettudós, és idősb Szász Károly, a jogtudós és történetvizsgáló voltak legkiválóbb tanárai. Salamon nagyon sokat tanult e két nevezetes

* Mutatvány a «Szemelvények Salamon Ferenc munkáiból» című műből.

férfiútól, s többi tanáraitól is, de otthon is művelte elméjét. Nagyon csendes, szerény fiú volt, de tehetsége mégis feltűnt tanárainak. Minden tudomány iránt érdeklődött, a görögben ép oly jártas volt, mint a matematikában és a természettanban. 1845-ben nevelő lett báró Kemény Simonné házában, s mikor kitört a szabadságharc, beállott honvédek. A tüzérségnél szolgált Bem táborában, több csatában vett részt, meg is sebesült egy csatában, melyben testvére elesett, majd a világosi fegyverletétel után bujdosni volt

Ernst Lajos magyar történelmi képtárából.

MADARÁSZ VIKTOR. — Saját festménye 1863-ból.

kénytelen. Bujdosásában Nagyváradon siketnéma gyermekeket tanított írni s olvasni a saját módszere szerint. 1852-ben Pestre ment, itt az orvosi pályára készülve természettudományokkal foglalkozott. Az 1854/5-ik iskolai évben a körösi kollégiumban tanított s itt pályatársa s barátja lett Arany Jánosnak. Tanári pályáját félbeszakítva Pestre költözött, hol munkatársa lett a vezető napi lapoknak s irodalmi közlönyöknek.

Az 1867-iki kiegyezés megkötése után a magyar kormány kinevezte a hivatalos lap szerkesztőjének, majd 1870-ben a budapesti egyetemen a történet tanárának. Tagja volt a Kisfaludy-Társaságnak és az Akadémiának s 1887-ben a Pro Litteris et Artibus éremmel tüntette ki Ő Felsége. 1892-ben halt meg 67 éves korában.

Salamon sokoldalú író volt. Legnagyobb sikereit a kritikai és történetírói pályán aratta.

1853—1863-ig főleg szépirodalmi cikkeket s tanulmányokat írt. E korban nehéz helyzete volt a kritikának. Az író nemcsak egyszerűen írónak, hanem hazafinak is tekintették, a nemzeti szellem apostolának. Bátorságra és finom izlésre volt szüksége a kritikusként, hogy elriassza a hivatlanokat és érdemük szerint méltányolja a hivatottakat. És Salamonban a szokimondó bátorság művelt izléssel párosult. Töröl metszett magyarossága, stílusának elevevése s erélye még fokozzák fejtegetéseinek becsét.

Legkiválóbb tanulmányai Arany, Petőfi, Csokonai és Zrinyi költészetét jellemzik. A magyar kritika az ötvenes években még nem méltatta eléggé Petőfi és Arany jelentőségét. Salamon tanulmányainak is része van abban, hogy más a felfogásunk Petőfi és Arany érdemeiről. Csokonaival is igazságtalanul bánt a régi kritika; Salamon tanulmánya óta több melegséggel méltatjuk Csokonai tehetségét.

Történetírói munkássága még jelentékenyebb. Salamont több kiváló történetírói tulajdonság jellemzi. Az egyik az, hogy nemzeti elfogultság nélkül vizsgálta a multat. Szükségessé tartotta ez elfogultlanságot az igazság kiderítése végett. «Mindenkinek teljesen bizonyosnak veheti azt,» — úgymond — «hogyha legalább vizsgálat közben teljesen le nem vetkőzünk minden pártbeli, valóságos és nemzeti részrehajlást, soha sem találjuk meg a historiai tünemények törvényét, s azért valóban igaz és tanulságos sem lesz előadásunk.» Szükségessé tartotta ezt az elfogultlanságot még az igazi nemzeti nagyság szempontjából is.

A másik történetírói jellemvonása az volt, hogy inkább szerette az intézmények, mint az egyének történetét kutatni. Az volt a meggyőződése, hogy az intézmények magyarázzák meg a népek jellemét, s csakis az intézmények változásai fejtik meg a népek sorsát. Régi történetíróink igen is nagy fontosságot tulajdonítottak az egyéni elhatározásnak s nem elég figyelemmel kutatták az intézmények befolyását. Salamon igen gyakran a másik végletbe téved, de történeti munkáinak legszebb lapjai közé tartoznak azok, melyeken az intézményeket és hatásukat magyarázza.

Harmadik történetírói jellemvonása az volt, hogy kevés adatból sokat szeretett következtetni.

Nevezetes sajátossága még Salamonnak az, hogy sokféle tudományt kutatott át a történeti adatok magyarázata végett. A geologia, a katonai tudományok, a jogtudomány, a nyelvtudomány, a népszokások ismerete neki ép oly szükségesnek látszott a történet kutatására nézve, mint a szorosán vett történeti segédtudományok ismerete. «A mi gyermekkorunkban» — úgymond — «azt tanultuk az iskolában, hogy a história két szemefénye a geographia és chronologia, holott szerintem annyi szemefénye van, ahány tudomány.» Szóval a történetírónak sokoldalúnak kell lennie,

különben meg nem érti a sokoldalú történeti életet. E részben történetíróink közül senki sem multa felül Salamont.

Mind e nagy tulajdonságokhoz még hozzá kell vennünk Salamonnak a szerkezet tisztaságában nyilvánuló formaérzékét, előadásának nagy élénkségét s szemléltetését.

Ezek a tulajdonságok emelik őt legelső történetíróink sorába.

Nevezetesebb történeti munkái: *Magyarország a török hódítás korában.*

Második nagy munkája volt: *Az Első Zrinyiek.* Ebben a Zrinyi család történetét beszéli el a tizenharmadik század elejétől a szigetvári Zrinyi haláláig. Nem egyszerű családtörténet ez, hanem egyszerűen megvilágítja a középkori magyar birodalom, s a XVI. század viszonyainak. Igen szép része e munkának Szigetvár ostromának leírása.

A magyar hadi történethez a vezérek korában, 1877. című munka nagyon jellemző Salamon módszerére nézve. Böles Leónak abból az adataból, hogy a magyar sereg moirákba (mintegy ezredkebe) oszolva harcol, levezeti a pogány magyar állam szervezetének ismeretét. Utolsó nagy munkája *Buda-Pest főváros története* töredék maradt, de így is hatalmas emléke Salamon kutató és előadó tehetségének. Buda-Pest földjének s helyzetének kutatásán kezd s így megy át az őslakókra. Mátyás haláláig beszéli el a főváros történetét, de munkája nem pusztán városi történet, hanem érinti az országos történet nevezetes kérdéseit is.

A királyi szék betöltése és a pragmatika sanctio, a magyar királyi szék betöltésének módját magyarázza. Kiseb Történelmi Dolgozatai második kiadásban jelentek meg 1878-ban, de értékes tanulmányainak jó része még most sincs egybe gyűjtve. *A Két Magyar Diplomata* a XVII. század török-magyar viszonyait világítja meg naplók, levelek s szerződések kiadásával.

Angyal Dávid.

Apróságok a tengeri hajózásról.

A rendkívüli haladás, amely az elmúlt XIX. századot minden téren jellemzi, talán sehol sem mutatott fel akkora eredményeket, mint a közlekedési technika terén. Távíró, vasutak, tengeri hajózás, út- és csatornaépítések olyan fokra emelték a közlekedést, hogy méltán büszkék lehetünk rá.

Legszembetűnőbb, legnagyobb eredmények kétségkívül a vasútépítés terén történtek. A közlekedésnek legáltalánosabb és legfontosabb eszköze a vasút. És mégis a világforgalom igazi képviselőinek a nagy óceánjáró gőzösöket kell tekintenünk. A világrések közötti forgalmat ezek az óriási gőzösök közvetítik. Igen érdekes az a haladás, amelyet a hajóépítés terén tapasztalunk. Minél nagyobb tengerekre merészkednek

az emberek, annál nagyobb hajókat építenek, minél nagyobb viharokat, veszedelmeket kell kiállaniok, annál erősebb oldalfalakkal, gép-szerkezettel látják el őket. Így jöttek létre azok a rendkívüli nagyságú, vizen úszó vasszörnyetegek, amelyek elég nagyok arra, hogy egy-egy kisebb városka lakossága mindenestől elférjen rajtuk.

Ha egy pillantást vetünk egy olyan térképre, amelyre a nemzetközi hajóáratok vonalai vannak felrajzolva, rögtön fel kell tűnni, hogy a hajóközlekedés azon országok között a legnagyobb, amelyekben a legnagyobb vagyon és gazdagság van felhalmozva és ahol az ipari élet, tevékenység legjobban ki van fejlődve. Gócpontját e hálózatnak pedig, amely az egész világot átöleli, északnyugati Európa képezi. Egymáshoz aránylag igen közel fekszenek ott Anglia, Németország, Hollandia és Franciaország nagy tengeri kikötővárosai. A kiinduló vonalak legnagyobb része pedig az Atlanti-óceánt átszelve Észak- vagy Dél-Amerika partjainál végződik, ahol szintén nagyszámú és jelentékeny kikötőváros épült. Sűrűbben ezek a vonalak Amerikában is csak egyes pontokon végződnek, az Egyesült-Államok északkeleti kikötővárosaiban, Nyugat-Indiában és Brazília kikötőiben.

Szintén igen sűrűek a tengeri hajózási vonalak a Földközi-tengeren. Ezt az aránylag szűk határok közé szorított tengert, amely három földrészt választ el egymástól, valósággal keresztül-kasul szelik a hajók. Legtöbb hajóárat a Földközi-tenger délkeleti szöglete, az Egyesült-csatorna felé irányul. A szuezi-csatornán áthaladva a hajóáratok iránya elválk egymástól. A legtöbb azonban ismét ott végződik, ahol gazdagság van és ahová Európát kereskedelmi érdekei kötik: Indiában, Kelet-Ázsiában és Ausztrália délkeleti részében. Afrikát szintén teljesen körülveszik a hajóáratok vonalai, de már sokkal ritkábban. A világtengerek között leggyéresebb közlekedés a Csendes-óceánban van.

Bámúlatos azonban az a gyorsaság, amellyel a gyors gőzösök a világtengereken a forgalmat lebonyolítják. Néhány adat megfelelően megvilágíthatja ezt a kérdést. Az északnémet Lloyd-nak keletázsiai vonala 11,600 tengeri mérföld (1 tengeri mérföld 1,855 km.) és ezt az utat a gőzhajók 48 nap alatt teszik meg, a 14,200 mérföld hosszúságú ausztráliai utat pedig 55 nap alatt. Hamburgból 30 nap alatt mennek a gőzhajók Veraeruzba, Limába pedig egész Dél-Amerika megkerülésével 67 nap alatt. Fiuméből 30 nap alatt el lehet érni Buenos Ayrest.

A föld legnagyobb kereskedelmi gőzöse ezidő szerint az *Oceanic* nevű hajókolosszus, amely egy amerikai hajóstársaság tulajdona. Hossza 215 méter, 24,000 tonna tartalmú és gépe 25,000 lóerőt tud kifejteni. Nagyságát és tonnatartalmát illetően kisebb ugyan, de gépeinek lóerejével a Hamburg-Amerika hajóstársaság *Deutschland* gőzöse az *Oceanic*ot fölülmúlja. Gépei összesen 32,000 lóerőt képviselnek.

A forgalom lebonyolításában azonban mégsem ezek az óriási gőzösök játszik a legnagyobb szerepet. Leggyorsabbak ugyan és nagy távolságokra való útakra a legalkalmasabbak. A hajózás legnagyobb része azonban még ma is vitorlásokkal történik. A partok melletti forgalmat túlnyomó nagy részben vitorlások bonyolítják le. Különböző újabb időben a vitorlás hajók építése is rendkívüli lendületet vett és ma már vannak vitorlás hajók is, melyeknek hosszúsága a 100 métert jóval meghaladja. Ehhez hasonló arányúak természetesen a hajó többi részei is és nem egy hajón a fő árbóc magassága megüti az 50 métert. A *Potosi* nevű vitorlás hajónak összes vitorlái egymás mellett kiterítve 4500 négyzetméter tennének ki. Vitorlás hajók építése tekintetében ma az amerikaiak az elsők, kiknek vitorlásai nagy számmal közlekednek az Atlanti- és Csendes-óceánon. Ezek az új vitorlások különben majdnem olyan biztosak, mint a gőzhajók és olyan árúk szállítására, melyeknél a gyorsaság mellékes, igen alkalmasak. Építésük amellet sokkal olcsóbb, mint a gőzhajóké és így nagyon valószínű, hogy igen távol van az az idő, mikor a tengerről eltűnnek a széltől dagasztott, festői képet nyújtó hatalmas vitorlák. —i.

FEJTÖRŐ.

Történelmi kérdés:

Ki volt Nagy-Sándornak az a vezére, kit a jeles hadvezér Damaskus ellen küldött, hogy azt meghódítsa? (H. Nagy Jenő.)

Földrajzi kérdés:

Mi a neve annak a váromnak Háromszék megye északi részén, mely a híres torjai Bűdös-barlang közelében fekszik, 1040 m. magasságban? (Imreh Béla.)

Képrejtvény:

Megfejtési határidő 1904 október 2.

24. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Történelmi kérdés: Al-Mansor, 762-ben. 1258-ban pusztították el a mongolok. — Természettudományi kérdés: Az örvös peccari. (Dicotyles taiaçu.) — Számítási kérdés: Az a szám 7, mert $7^2 = 49$, $7 \times 5 = 35$.

84.

Képrejtvény: Bibor, bársony vendégség.

Helyesen fejtették meg: Eisler Dezső, Föföldy Sándor, H. Nagy Jenő, Feith Pál és Mihály, Mosonyi Róbert, Wolf Ernő, Ungár Sándor, Julius Lipót, Havas Péter, Krepelka Teréz, Buding Gyula, Szabó Gyula, Tuschák Imre, Nord Frigyes, Neudörfer József, Licht Zoltán, Böhm Jenő.

A kifizetett könyvjutalmat (Gaal Mózes: Kenyér és becsület) Julius Lipót pancsovai előfizetők nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Önképzőköri tudósító. Az egyes önképzőkörök rendszeresen titkárait bízák meg azzal, hogy a nevezetesebb eseményekről tudósítsák lapunkat. Ha az önképzőkörök e tekintetben nem intézkedtek, szívesen vesszük az ön tudósításait. — **Omega.** Az a mű a Franklin-Társulat kiadásában megjelenő «Olesó Könyvtár» című vállalatban látott napvilágot. Különböző ajánlatjuk a «Magyar Könyvtár»-ban megjelent szemelvényt is. — **Vitás kérdés.** Nincs neked igazad, de azért fölösleges volt a fogadás. El lehet az ilyen kérdést fogadás nélkül is intézni. — **F. G.** (Szolnok). Verne-regényt ebben az évfolyamban nem közlünk. Lapunk mai számában elolvashatja a jövő évfolyamra szóló tájékoztatót. — **Értekezés.** Nem való közlésre. Több tudás, nagyobb olvasottság kell ahhoz, hogy valaki ilyen rövidlélegzetű értekezés keretében valami figyelemreméltót tudjon mondani. — **Poéta.** (Budapest.) Még nem az, csak versfaragó s az is a gyöngébb fajtából való. — **B. H.** (Pozsony). Jól emlékszünk önre. Előre jelzett látogatását szívesen fogadjuk. — **Kíváncsi.** 1. Az élnyelvek tanulásához nem elég a nyelvtan. 2. Nem lesz. 3. Mai számunkban megtalálja kérdésére a választ. 4. Félévig fog tartani. — **H. D.** (Szeged). A VII. osztály tanulói közül szokták választani. A VI. o. tanulói nem vesznek részt a szavazásban. Egyébként az alapszabályokban erről intézkedni kell. — **Ifjúsági előadások.** Lesznek az idén is. A tavalyi kedvezményes árak megmaradnak. — **Könyvbarát.** A szerkesztőnek «Kenyér és becület» című ifjúsági regénye a Franklin-Társulatnál jelent meg. Megrendelheti lapunk kiadóhivatalánál. — **M. R.** (Székesfehérvár). Intézkedünk, hogy a kiadóhivatal a lapot az új címre küldje. — **K. D.** (Budapest). Gyorsírást csak a III—VIII. osztály tanulói tanulhatnak. — **B. H.** (Budapest). Ha felvételi jegyével igazolja magát, akkor a muzeum könyvtárába kap belépő jegyet. — **N. F.** (Budapest). Ha a nevét a rejtvények alá írja, akkor közöljük a lapban is. A mostaniak közül egy-kettő bevált. — **B. J.** (Morva-Szent-János). Igaza van; tévedés volt. Figyelmeztetését köszönjük. — **J. L.** (Pancsova). Bekötési táblát már kaphat; ára 1 kor. 60 fillér. — **S. A.** (Rózsashegy). Állandóan felmentetheti magát, de csak akkor, ha rövidlátó vagy béna; ünnepnapokra nem kapja meg a felmentést. — **H. N. J.** Rejtvényei közül válogatunk. — **Györgyei Adolf.** A tápió-györgyei asztaltársaság 20 koronáját átadtuk az Erzsébet-népakadémiának.

OLVASÓINKNAK.

A mai számmal befejeződik a «Tanulók Lapja»-nak XI-ik évfolyama s az októberi első számmal megkezdődik a XII-ik évfolyam. Olvasóink jól ismerik lapunk szellemét, irányát, tudják, hogy a lap szerkesztője nemcsak szórakoztató és oktató közlemények útján kíván olvasóira hatni. A lap nem nyit teret az ifjúság első szárnyprobálgatásainak, komoly munkára serkenti a magyar diákokat.

A *Tanulók Lapja* állandóan két regényt, illetve hosszabb elbeszélést közöl, egyik eredeti, másik fordított. Ez utóbbiaknál arra van gondja, hogy kiváló írónak a munkája legyen.

A XII-ik évfolyamban *Dickens Károlynak*, a világhírű angol írónak egyik legbájosabb regénye fog megjelenni, a

Copperfield Dávid.

Az ifjúság számára *Mikes Lajos* dolgozta át, kinek, mint szakavatott műfordítónak a neve előnyösen ismert az irodalomban.

Dickensnek ez a műve tele van a szív és elme ne-

mes kincseivel; a humor mélyreható érzelmei, az események drámai mozgalmassága, a való élet igaz képei váltogatják egymást benne.

Az eredeti elbeszélést *Krudy Gyula* írta. Címe:

A cirkusz-király.

E két hosszabb elbeszéléssel párhuzamosan közöl a *Tanulók Lapja* minden számban ismeretterjesztő cikkeket az irodalom, művészet, történelem, természettudományok köréből.

Lapunk régebbi olvasói tapasztalhatták, hogy a *Tanulók Lapja* nemcsak arra törekszik, hogy szórakoztasson, hanem arra is, hogy oktasson. Nem zárkózik el attól sem, hogy a tudomány, irodalom és művészet időszerű, fontosabb jelenségeiről megemlékezzen. Minden ez irányú közleményét világos nyelven, tetszetős formában, az olvasók értelmi világának megfelelően írják meg a szerzők.

A rovatok maradnak a régiek. Így az *Iskola világa* című rovatban megemlékezünk a nevezetesebb eseményekről, az iskolák ünnepeiről; az önképzőkörök működéseiről szóló tudósításoknak is nyitunk teret, ha érdemesnek tartjuk ezt a működést arra, hogy szélesebb körben vegyenek róla tudomást.

A *Fejtörő* rovatban közlünk különféle rejtvényeket, melyek nemcsak arra valók, hogy az elmét élesítsék, hanem arra is, hogy olvasóink ismeretét gyarapítsák. Szívesen fogadjuk a hozzánk beküldött rejtvényeket s ha megfelelők, közzé tesszük. A rejtvények megfejtői között hétről-hétre értékes jutalmkönyveket sorsolunk ki.

A szerkesztői üzenetekben megfelelően minden hozzánk érkezett érdemleges kérdésre; ítéletet mondunk a beküldött kéziratokról, tanácsot adunk a kérdéssel hozzánk fordulóknak.

A *Tanulók Lapja* eddig is legjobb barátja volt a magyar diákoknak, az marad ezután is; barátja, tanácsadója, vezetője a munkás élet terén. Hirdeti a nemzeti szellemet, a hazának okos szeretetét, mely legnemesebb értelmezésében nem egyéb, mint a kötelességnek becsületes teljesítése.

A «*Tanulók Lapja*»-nak előfizetési feltételei a következők:

Egész évre 9 kor. 60 fillér
Félévre 4 « 80 «
Negyedévre 2 « 40 «

Azoknak, akik tíz előfizetőt gyűjtenek, a kiadóhivatal egy évig ingyen küldi a *Tanulók Lapját*; azok, akik tiznél kevesebb előfizetőt gyűjtenek, értékes könyvjutalomban részesülnek.

Az előfizetés legcélszerűbben postautalványon eszközölhető a következő címen: A «*Tanulók Lapja*» kiadóhivatalának, Budapest, IV., Egyetem-u. 4. Franklin-Társulat.

A «*Tanulók Lapja*» szerkesztősége
és kiadóhivatala.

Bámulatos olesó!

10596

150 valódi tengeren túli ritka levélbélyeg, rendkívül sokféle és nagyon szép példányok (európai egy sincsen köztük!) csak 1 kor. + 10 fillér portó.

SZÉKI JENŐ

Budapest, V., Nádor-utca 55. III. 13.